

SPOMLADANSKO - POLETNI

ŠT. 2

KAPKO ČASNIK

ZA MALE VARUHE VODE

VODA
DOMA

KAPKOVE
UGANKE

SUŠA IN
POPLAVA

ŽIVALI NA
OBALI

Rižanski vodovod Koper

KAPKOV POLETNI POZDRAV

Dragi moji prijatelji,

teto Zimo že gledamo v zadnjo plat,
saj k nam prišla je gospodična Pomlad.

Ko se prebujajo ptice in žubori Rižanski izvir,
v naša srca naseli se mir.

Malce se bomo zaljubljali, spogledovali,
se učili in se na Kapkov tek podali.

Spoznali bomo sušo, obravnavali poplavo
in o ravnanju z vodo razmišljali z glavo.

Kako z vodo varčujemo doma,
bo povedal Kapko, ki se na to spozna.

Na koncu srečamo še živali na Obali,
rešujemo uganke
in s poskusi ugotavljamo neznanke.

Naj vam bo Kapkočasnik v veselje,
ko vas skozi vodni svet popelje.

vaš Kapko

KAZALO

3 DEHIDRACIJA
IN ŽEJA

4 ČLOVEK
IN VODA

8 POPLAVA

12 VODA DOMA

5 SUŠA

13 POKLIC,
ŽIVALI NA
OBALI

14 UGANKE

17 KAPKOVA
RDEČA
ZASTAVA

18 KAPKOV
TEK

15 KAPKOVA
NAČELA

19 KAPKOV
POSKUS

20 VODNA
ZABAVA

21 LEDENI
KOZAREC

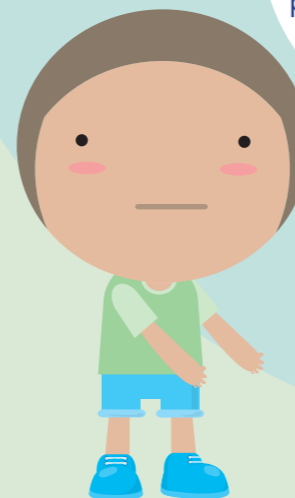
22 KAPKOVA
UČILNICA

VODA POLETI

Solato in sadje
temeljito operem
pod tekočo vodo.

Jaz pa sadje operem
v skledi vode. S
to vodo pa potem
zalijem cvetlično
gredico.

KATERI DEČEK
SE DO VODE VEDE
SPOŠTLJIVO IN
ODGOVORNO?

ZAKAJ?

SUŠNO OBDOBJE
- IZVIR RIŽANE

VODNATO OBDOBJE
- IZVIR RIŽANE

KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI

PREBIVALCI ISTRE OD NEKDAJ VEMO, DA NA NAŠEM PODROČJU
PRIMANJKUJE VODE, ZATO Z NJO SKREBNO RAVNAMO. MEDTEM KO
OSTALI PREBIVALCI SLOVENIJE PORABIJO 150 LITROV VODE NA
OSEBO NA DAN, JO ISTRANI PORABIMO LE 125 LITROV.

DEHIDRACIJA IN ŽEJA

Žeja je opozorilna reakcija organizma, ki jo zaznamo, ko je količina izgubljene tekočine večja od popite tekočine.

To pa pomeni, da nam naše telo takrat, ko nam primanjkuje vode, to pove tako, da postanemo žejni.

V primeru pomanjkanja vode se poruši ravnotežje kroženja vode v organizmu, kar vodi v **dehidracijo** organizma.

KAKO VPLIVA ŽEJA NA MALE OTROKE IN BOLNE?

Poleti moramo biti bolj pozorni na posebej občutljive osebe. Mali otroci še ne znajo uravnavati telesne temperature, zato je zanje vročina še bolj nevarna. Starejši ljudje in bolne osebe pa hitreje dehidrirajo, kar pri njih povzroči hitro poslabšanje zdravja. Najbolje je, da se v času hude vročine zadržujejo v varnem objemu sence in hlada. Ne smejo pa pozabiti za hidracijo oziroma na redno pitje vode.

KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI

ZA NORMALNO DELOVANJE ORGANIZMA BI MORALI
ODRASLI DNEVNO ZAUŽITI OD 2 DO 3 LITRE VODE,
OTROCI PA VSAJ 1 LITER.

ČLOVEK IN VODA

VODA PREDSTAVLJA OD
10 DO 85 % ČLOVEKOVE
TELESNE TEŽE.

- V KOSTEH JE 10 - 13 % VODE,
- V MIŠICAH JE 15 % VODE,
- V KRVI JE 90 % VODE.

BREZ VODE BI V
POVPREČJU ZDRŽALI
PRIBLIŽNO TEDEN DNI.

NAJVEČ VODE IZLOČIMO
IZ TELESA Z ODVAJANJEM,
IZGUBIMO PA JO TUDI
Z ZNOJENJEM IN
DIHANJEM.

ČLOVEK LAHKO POD
EKSTREMNI POGOJI
IZGUBI DO 1,5 LITRA
TEKOČINE.

NADOMEŠČANJE
IZGUBLJENE TEKOČINE
JE ZA ŽIVLJENJE IN
ZDRAVJE IZREDNO
POMEMBNO.

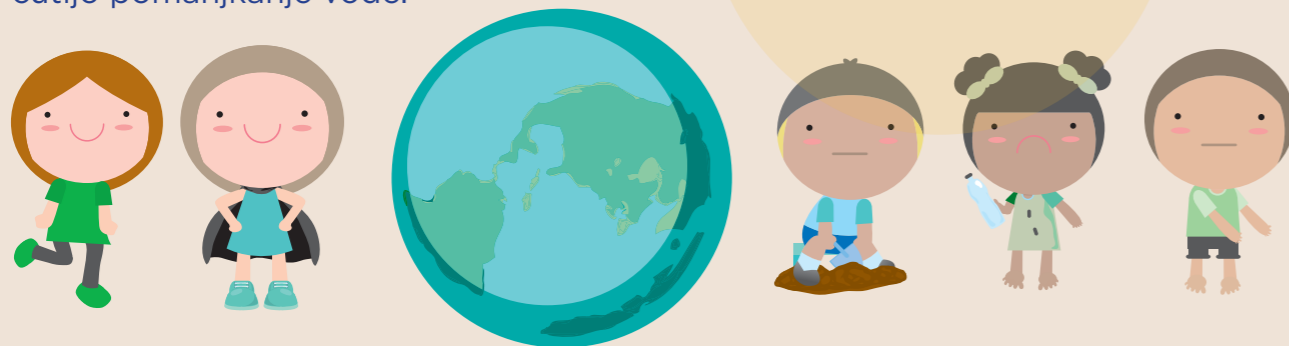
NALOGA VODE JE, DA ODNAŠA ODPADNE PRODUKTE
PRESNOVE, POVEČUJE ODPORNOST ORGANIZMA,
PRENAŠA INFORMACIJE PO CELEM TELESU,
VZDRŽUJE STALNO TELESNO TEMPERATURO IN
PREPREČUJE TRENJE MED POVRŠINAMI TKIV TER
VZDRŽUJE VLAŽNOST SLUZNIC.

SUŠA

KAJ JE SUŠA?

To je izredno stanje v naravi po dolgotrajnem pomanjkanju vode v neki pokrajini. O suši govorimo, ko so potrebe organizmov po vodni oskrbi veliko večje, kot je vode dejansko na razpolago.

Zaloge vode po svetu se krčijo in večina ljudi se rodi v državah, kjer že sedaj čutijo pomanjkanje vode.

KAJ TO POMENI ZA ŽIVALI?

Suša ne prizanese niti živalim. Zaradi pomanjkanja vode in hrane se gozdne živali pojavljajo v bližini naselij in se hranijo s pridelki ljudi. Pri nas suša najbolj prizadene živali na Primorskem.

V najbolj prizadetih krajih skrbijo za napajanje prostoživečih živali lovske družine.

**KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI**

**NE POZABI NA DOMAČE ŽIVALI! TUDI ONE
POTREBUJEJO V VROČIH SUŠNIH DNEH ZADOSTNE
KOLIČINE SVEŽE VODE.**

KAJ POMENI SUŠA ZA RASTLINE?

Trave in rože brez vode sprva ovenijo, potem pa se posušijo. Ob dolgotrajni suši bi se lahko posušila tudi drevesa. Suša ima to moč, da lahko spremeni zemljo v puščavo.

Zalivanje s pitno vodo na nekaterih območjih v Sloveniji ni več dovoljeno, saj gre za potratno porabo dragocene pitne vode. Zato je treba najti druge načine za zalivanje izsušenih tal. Najboljša rešitev je prav gotovo zbiranje deževnice v deževnem obdobju. To imajo rastline najraje! Za večje kmetijske površine pa so najbolj primerni namakalni sistemi.

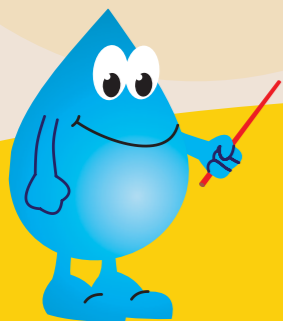
KAKŠEN PA JE VPLIV SUŠE NA VSE PREBIVALCE ZEMLJE?

Dolgoročno bi pomanjkanje vode lahko povzročilo lakoto. Zakaj? Ker brez vode ne morejo uspevati rastline niti živali, ki so glavna človekova hrana.

OSKRBA Z VODO V ČASU SUŠE?

Oskrba s pitno vodo je močno odvisna od naravnih vodnih virov. Nemoteno poteka, dokler je vode na izviru dovolj. Ko pa postanejo potrebe po pitni vodi večje, od izdatnosti vodnega vira, nastopijo motnje v oskrbi s pitno vodo. Občasna prekinitev dobave pitne vode imenujemo **redukcija**. V času redukcij redno spremljamo in upoštevamo opozorila Rižanskega vodovoda, ki so vselej objavljena na www.rvk.si.

RAVNATMO Z VODO SPOŠTLJIVO
VSE DNI V LETU. NAJ BO VODA
DOBRINA TUDI ZA PRIHODNJE
GENERACIJE.

KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI

POPLAVA

KAJ JE POPLAVA?

To je začasno prekritje zemljišča z vodo, ki običajno ni prekrita z vodo. Poplava je naravni pojav, ki nastane zaradi izredno močnih ali dolgo trajajočih padavin, naglega taljenja snega ali medsebojnega skupnega delovanja.

KAJ TO POMENI ZA ŽIVALI?

Tudi živali začitijo naravno katastrofo in se ji poskušajo ogniti, nekaterim živalicam pa beg pred poplavo ne uspe. Še posebno v veliki nevarnosti so tiste živali, ki živijo v zavetiščih na poplavnih območjih ali pa jih lastniki privežejo blizu doma. Ko se voda dviguje prehitro, ljudje poskušajo najprej rešiti sebe. Včasih pa živalicam žal ne zmorejo pomagati. A med nami so tudi pravi junaki, ki se ob poplavah pogumno lotijo reševanja takšnih nebogljenčkov.

KAJ POMENI POPLAVA ZA RASTLINJE?

Največja nevarnost za rastlinje je, da poplave povzročajo odplakovanje zemlje in vsega, kar je tam zraslo. Načeloma trajajo do nekaj dni in si travniki potem opomorejo. Na žalost pa s seboj prinesejo tudi veliko nevarnih snovi in odpadkov, ki potem poniknejo v zemljo in tako škodujejo podtalnici in zemlji, na kateri vzgajamo rastline.

KAKO PA JE OB TAKIH NESREČAH S PREBIVALCI POPLAVNIH OBMOČIJ?

Poplave so naravni pojav, ki ga ni moč preprečiti. Če se nanje ne pripravimo, so lahko uničujoče. Med poplavami se lahko hudo poškodujemo ali celo utonemo. Tudi kasneje imajo poplave lahko resne posledice za naše zdravje. Lahko pride do izbruha nalezljivih bolezni, zastrupitev ali pa duševnih motenj.

Zaradi uničenega okolja lahko tudi resno ogrozijo naše bivanje in vsakodnevne dejavnosti.

UKREPI OB POPLAVI?

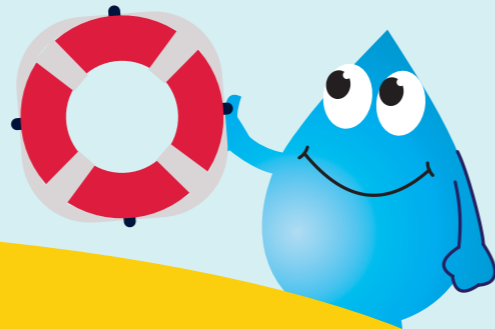
Če ste ostali v stavbi na poplavljenem območju, se umaknite v višje nadstropje stavbe. Ob sebi imejte predmet, ki dobro plava in se ga lahko oprimate (avtomobilska zračnica, plastična posoda s čepom, večji kos stiropora ali lesa). Pokličite na pomoč (**klic v sili 112**). Ponoči nakažite reševalcem svoj položaj s primernimi svetili.

Če ste ostali na poplavljenem območju, se poskušajte umakniti na višje ležeče območje, ki ga voda še ni dosegla.

Ne poskušajte prečkati vodnega toka, tudi če vam voda sega le do kolen, saj vas lahko vodni tok spodnese. Ker je voda motna in onesnažena, ne vidite tal in morebitnih lukenj (npr. odprtega kanalizacijskega jaška zaradi dvignjenega pokrova).

Ne približujte se rečnim brežinam, saj so lahko zaradi erozije spodjedene in niso trdne.

Opazujte naraščanje vode v vaši okolici, spremljajte informacije, ki jih po medijih posredujejo pristojne službe in organi.

KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI

S STARŠI PREGLEJTE, ČE MOREBITI ŽIVITE NA
OGROŽENEM POPLAVNEM OBMOČJU, IN VNAPREJ
NAČRTUJTE VSE UKREPE

VODA DOMA

KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI

Gospodinjstvo praviloma porabi od 130 do 200 litrov vode na dan.

Kje vse se nahaja voda v našem domu?

S PRAVILNIMI UKREPI
LAHKO KOT DRUŽINA
OBČUTNO ZMANJŠATE
DNEVNO PORABO PITNE
VODE.

1. KOPALNICA

Za **eno pranje perila** porabimo več kot **50 litrov** vode.

Za vsako **minuto tuširanja** porabimo približno **10 litrov** vode.

Če ne zapiramo pipe, porabimo za **umivanje zob** do **15 litrov** pitne vode.

2. STRANIŠČE

Že samo za eno **splakovanje WC-ja** porabimo kar od **2 do 8 litrov** čiste pitne vode.

3. KUHINJA

Samo za **kuhanje** porabi povprečno slovensko gospodinjstvo **6 litrov** vode na dan.

?

- POKLIC - OPERATER VODARNE

Na vodarni je zaposlen operater, ki vse dni v letu neprekinjeno nadzira delovanje vodarne in celotni sistem distribucije iz nadzornega centra. Skrbi za nemoteno pot vode od zajema na izviri Rižane in preko vodovodnega sistema do vseh porabnikov. To pomeni, da spremlja količine vode na izviri (zlasti poleti, ko prihaja do pomanjkanja vode) in glede na kakovost izvirske/surove vode prilagodi delovanje vodarne. Posebej pomembna pa je njegova vloga tudi pri reševanju poškodb cevovodov in povezovanju različnih služb pri odpravi poškodb. Zadolžen je tudi za obveščanje porabnikov o motnjah dobave vode preko radijev ter sprejem telefonskih klicev.

CENTRALNI NADZORNI SISTEM
DISTRIBUCIJE PITNE VODE,
VIR SCADA RVK

ŽIVALI NA OBALI SREDOZEMSKI VRANJEK

Sredozemski vranjek pripada družini kormoranov. Razširjen je samo v Sredozemlju in Črnem morju. Je izrazito morska ptica, ki gnezdi na skalnatih obalah in se prehranjuje na morju. Sredozemskega vranjeka v notranjosti Slovenije nikoli ne bomo videli. Celotna gnezdeča populacija je ocenjena na vsega 10.000 parov, približno polovica pa jih gnezdi v mejah Evropske unije.

A) BELI CVETOVİ KRASIJO DREVESA,
RDEČI PLODOVI PA TVOJA UŠESA.

B) NA ZUNAJ OKROGLA IN NE ČISTO GLADKA,
POD KOŽO PA ZDRAVA, SOČNA IN SLADKA.

C) ŠTIRJE ROŽIČKI,
VES JE OD SLINE,
SHIŠKO NA HRBTU
PO TRAVNIKU RINE.

Č) VELIKO ROK OKOLI VIJE
IN S ČRNILOM TE POLIJE.

UGANKE

MORSKE ZVERINE

Veliki morski črv

Je največji morski črv v slovenskem morju. Zraste do dolžine več metrov. Živi v peščenih sedimentih. Največkrat ga lahko najdemo v globinah, nekje na petih metrih, kjer je zarit v pesek. Hrani se z vsemi vrstami organizmov. Ima močne čeljusti in lahko povzroči boleč ugriz.

Morska vetrnica

Ta nevarna morska žival ima dobro razvite organe za ožiganje in pikanje, ki zlahka poškodujejo kožo. Pri ožigu se pojavi bolečina s srbečico, lahko pa pride tudi do izpuščaja, ki se kasneje spremeni v gnojne mehurje.

Pikasti morski zajček

Pikasti morski zajček sodi v družino velikih golih morskih polžev. Doseže težo do enega kilograma. Premika se zelo počasi, kot pritiče polžem. Za ribe je neužiten.

KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI

PREVIDNO, KO VSTOPAMO V
KRALJESTVO MORSKIH ŽIVALI.
OPAZUJMO JIH IN OBCUDUJMO,
NAJ BODO SVOBODNE,
KOT SMO MI.

KAPKOVA NAČELA

1)

Dežne kapljice
lovim - žejne
rožice (na)pojim.

DEŽNE KAPLJICE ZAJEMAJMO V RAZLIČNE
POSODE. ROŽICE SO NAM VSAKIČ
HVALEŽNE, KO JIH ZALIJEMO Z
DEŽEVNICO.

KAPLJANJA IZ PIP REDNO ODPRAVLJAMO,
SAJ JE VSAKA IZGUBLJENA KAPLJICA
VODE DRAGOCENA.

2)

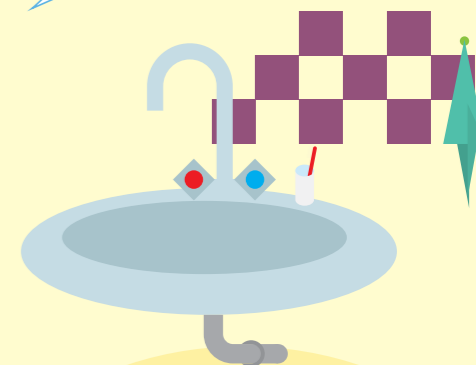
Če iz "špine"
kaplja, brž
pokličem
odraslega.

3)

Ko zobke
umivam -
"špino"
zapiram.

MED UMIVANJEM ZOB REDNO
ZAPIRAJMO PIPO. TAKO BOMO
PORABILI MANJ KOT 1 LITER VODE.

4)

Kdor vodo iz
"špine" pije,
srce mu dolgo
zdravo bije.

VEČKRAT DNEVNO
SI NATOČIMO IN PIJEMO VODO IZ PIPE.
VODA IZ VODOVODNEGA SISTEMA JE REDNO
PREGLEDANA IN VEDNO SVEŽA.

ODPADKE VEDNO ODLGAJMO V
USTREZNE ZABOJNIKE. TAKO VARUJEMO
NARAVO IN VIRE PITNE VODE PRED
ONESNAŽENJEM.

5)

Odpadke
ločujem -
vodne vire
varujem.

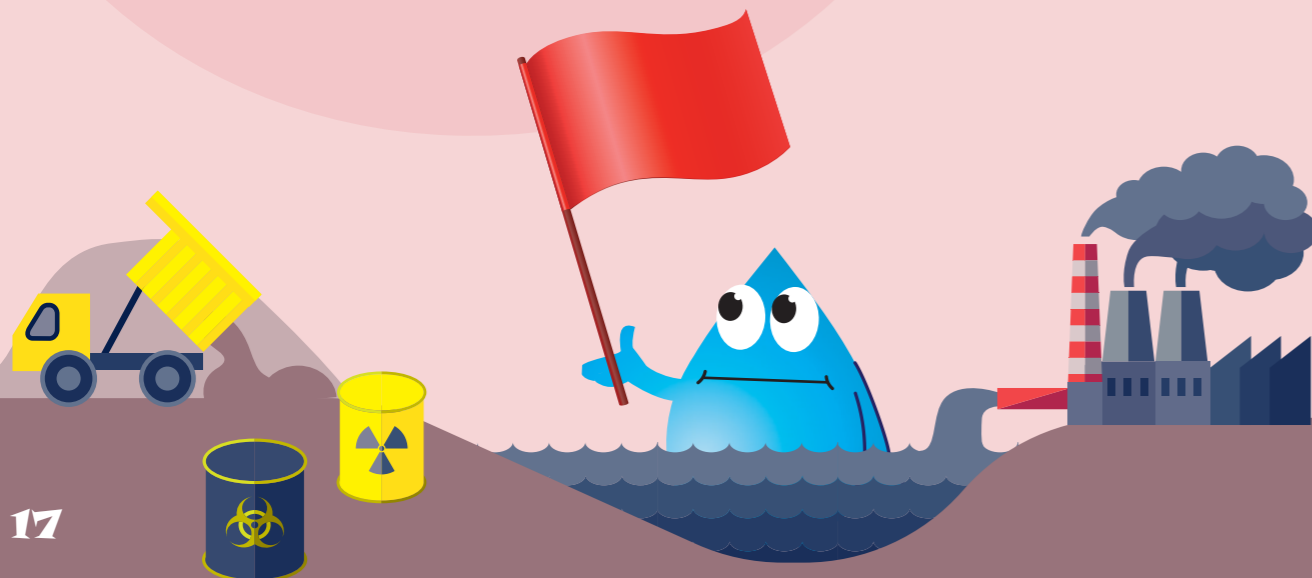

KAPKOVA RDEČA ZASTAVA

- 1.** Po podatkih Organizacije združenih narodov vsakih **15 sekund umre en otrok** zaradi okužbe, povezane z vodo.
- 2.** **Eden od petih ljudi nima dostopa** do pitne vode.
- 3.** Milijoni ljudi po svetu živijo z **manj kot 10 litri vode na dan**. Zaradi onesnažene vode vsako leto več milijonov ljudi zapusti svoje domove.
- 4.** **Število prebivalcev na Zemlji se je potrojilo** in poraba vode šestkrat povečala. Zaloge pitne vode se krčijo in **grozi nam pomanjkanje vode**.
- 5.** Zaradi preobilnega črpanja bodo **nekaterе države ostale brez podtalnice**. Pomanjkanje podtalnice pa pomeni manjši pridelek žit, kar vodi v pomanjkanje hrane.

KAPKOVA
KAPLJICA
MODROSTI

BREZ VODE
NI ŽIVLJENJA.

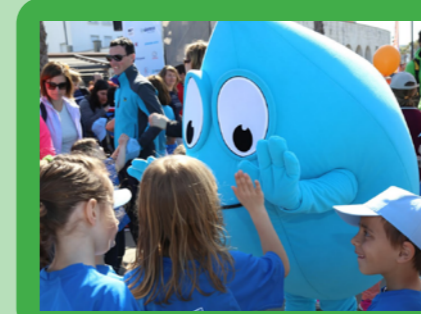

KAPKOV TEK IN POVABILO NANJ

Vsi že nestrpnо pričakujemo 2. Kapkov tek, ki se bo tudi letos odvijal v okviru Istrskega maratona. Kapko bo več kot vesel, če se boste teka udeležili v čim večjem številu. Vesel pa bo tudi vseh, ki boste prišli navijati.

Kapkov tek se bo odvijal **7. 4. 2018** s pričetkom **ob 14. uri** na **Lonki v Izoli**.

Pred vami pa je nekaj utrinkov, kako smo tekli lani.

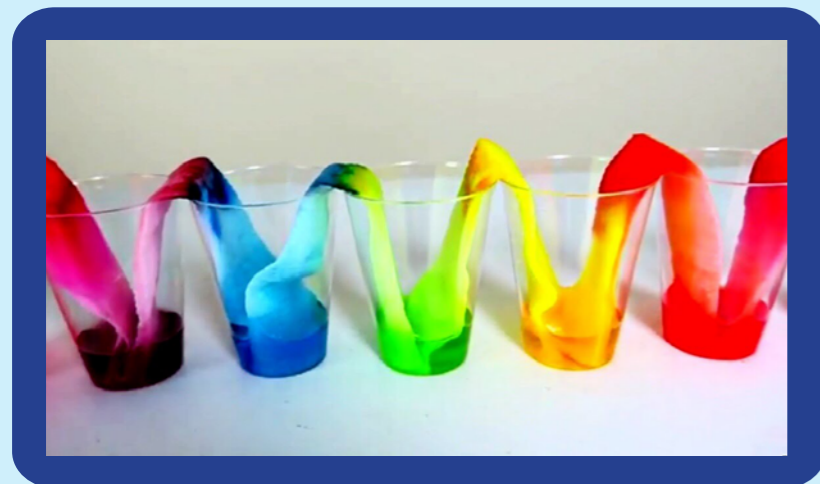

KAPKOV POSKUS HODEČA VODA

Za poskus potrebuješ:

- 5 plastičnih prozornih lončkov,
- rdečo, zeleno in modro barvo, primerne tudi za barvanje pirhov,
- vodo,
- papirnate robčke.

1. Lončke postavi v vrsto.
2. Prvi, tretji in peti lonček **napolni z vodo**.
3. Drugi in četrty lonček naj ostaneta **prazna**.
4. V lončke z vodo kani **nekaj kapljic barve** – v vsakega drugo barvo. Sedaj imaš lonček z modro, zeleno in rdečo barvo, vmes pa prazne.
5. Pripravi **papirnate robčke** in jih namesti, kot kaže slika:

Sedaj se lahko mirno usedeš na stol in opazuješ »čarovnijo«.
Svoja opažanja in fotografije lahko pošlješ na vodovod@rvk.si

KAPKOVA VODNA ZABAVA

NAPAD Z VODNIMI BALONI

Sodelujeta 2 ekipi, v vsaki je po 4 do 10 igralcev.

PRIPRAVIWE:

- vodne balone
- brisače

Vodne balone napolnite z vodo!

Razdelite se v dve skupini. Priporočljivo je, če ste na dvorišču ali na vrtu.

Nekdo izmed odraslih naj sprašuje pošteevanko. Vsak pravilni odgovor pomeni, da lahko igralec vrže vodni balon v nasprotnikovo ekipo. Igra se na hitrost in ekipo, ki največkrat odgovori pravilno, je zmagovalka.

Več znanja – bolj si suh!

V novi igri pa vas lahko odrasli sprašujejo o Kapkovih načelih.

KAPKOV LEDENI KOZAREC

Recept

- 50 g borovnic
- 150 g robidnic
- 150 g gozdnih jagod
- 3 dl mleka
- 1,5 dl jogurta
- 50 g ovsenih kosmičev
- 1-2 žlici medu

Priprava

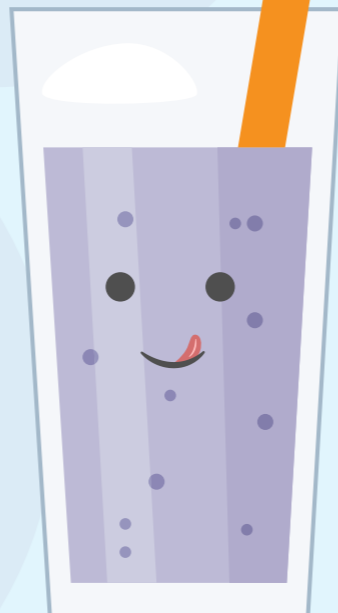
Gozdne sadeže očistimo in operemo.

Vse sestavine gladko zmešamo v multipraktiku ali s paličnim mešalnikom.

Serviranje

Kapkov ledeni kozarec z gozdnimi sadeži je kot naročen za poletno malico.

Tisti, ki ste občutljivi na kravje mleko, pa lahko uporabite mleko rastlinskega izvora.

KAPKOVA UČILNICA ZA VARUHE VODE

Dragi moji nadobudni varuhi! Kapkočasnik vam je postregel s kar nekaj zanimivimi izrazi, ki bodo bogatili tako vaše znanje, kot tudi besedni zaklad. Pa ponovimo:

ŽEJA = DEHIDRACIJA

SUŠA = REDUKCIJA VODE

POPLAVA = PRIPRAVLJENOST

VODA = SPOŠTLJIVOST

**KAPKOVA NAČELA =
MODROST ZA VSE DNI**

Kapkočasnik - Pomlad poletje

Izdajatelj: Rižanski vodovod Koper d.o.o.-s.r.l.
Besedila: Rižanski vodovod Koper d.o.o.-s.r.l., ENKI d.o.o.
Oblikovanje in ilustracije: ENKI d.o.o.
Lektoriranje: Vera Samohod
Leto izdaje: 2018
Brezplačni izvod

